

spoluvytvořila tzv. Vltavský luh. Než se řeka dostane k Soumarskému Mostu, máji dvě významná rašeliniště, Malou a Velkou nivu. Zleva přibírá Vltava skrze Velkou nivu procházející potok Olšinku. Na Soumarském Mostě býval dříve rovněž brod pro Zlatou stezku, tentokrát pro její prachatickou větev. Předchozí dřevěné mosty nahradil most betonový. Soumarský Most je i místem, odkud se po Vltavě vydává nejvíce vodáků. Na zpola vytěženém rašeliništi byla vybudována naučná stezka, kde můžeme pozorovat, jak dlouho bude přírodě trvat, než zacelí rány po těžbě rašeliny. Teplá Vltava pod Soumarským Mostem dále meandruje, někde si řeka našla ve čtvrtohorních sedimentech novou cestu a původní koryto vytváří často slepá ramena. Pro Vltavský luh je charakteristická i flóra. V červnu zde rozkvetou kosatce sibiřské, jirnice modré či růžově kvetoucí tavolníky. Dominující trávou je ostřice Buekova (někdy také zvaná banátská). Projít v tomto vysokém porostu během vegetační sezóny je velice náročné. Čím dál vzácněji zde můžete zahlédnout tetřívka obecného. Na dně řeky žije dnes rovněž vzácná perlorodka říční. Po pravé straně toku se nachází jedno z nejcennějších šumavských rašelinišť, Mrtvý luh. Zleva se vlévá Volarský potok. Na konci Mrtvého luhu pak přitéká zprava Studená Vltava. Od tohoto soutoku je už řeka nazývána jen Vltavou. Dál putující krajinou pod Pěknou a Želnavou přestává spěchat, zklidňuje svůj tok, vtéká do tzv. Rozlitiň, kde víceméně začíná Lipenská přehradní nádrž.

Černý potok a Kouleň

Soubřezí na Vltavě

Keře tavolníka na břehu Vltavy

Teplá Vltava pod Vltavským Mostem

Něco o názvu

Nejčastěji se v pramenech uvádí, že název Vltava byl odvozen od starogermánského názvu pro divokou vodu Wiltahwa, resp. od jeho pozdějšího německého historického ekvivalentu Wulda. Tento historický název řeky vydržel v šumavském lidovém nářečí až do 20. století. Stačí si ho např. připomenout ve verších Antona Walnera:

*Auf d' Wulda, auf d' Wulda,
scheint d' Sonne so gulda,
geh i hin über d' Brack.*

Perletovec fialkový
(*Boloria euphrosyne*)

Přírodní pláž

Vltava u Pěkné

Přije Časté

Mlaka

V roce 1996 zde, v místech historického přechodu, byl otevřen hraniční přechod pro pěší a cyklisty Mlaka-Marchbäuser. Přes Mechový potok přecházíme po kamenném mostku z roku 1841 (nahradil původní dřevěný). Je zde dochována i historická prvo-republiková hraniční závora. Ve vrcholné době zde procházeli Zlaté stezky tady stával tzv. Bischofshut – biskupský klobouk. To byl žulový sloup ohraničující hranici pasovského biskupství. Na pravém břehu potoka stojí mezník z roku 1767. Asi 150 metrů na východ jsou až 3 m hluboké úvozové cesty, pozůstatky Zlaté stezky.

Mohutný buk poblíž Mlaky

Hřebenový mostek

Mezník z roku 1767

Historické album Salmů

Cazov Horní, Dolní

Vesničky byly založeny v polovině 18. století jako dřevařské. V roce 1921 zde stávalo 25 domů se 152 obyvateli (Dolní Cazov), resp. 26 domů se 155 obyvateli (Horní Cazov). Na říčce Řasnici je dochován americký ponton, lávka pro vojenskou techniku z konce druhé světové války.

Mohutný buk poblíž Mlaky

Mechový potok

Dobrá

Dobrá je dlouhá, jednostranná ulicová ves s dochovaným souborem šumavských volarských (tyrolských) domů s plochou sedlovou střechou a s vyřezávanými pavlačkami. Domy jsou pouze přizemní, dům č. p. 10 má na střeše zvoníčku, dochovala se i kaple. Původně jen dřevařská osada založená až v roce 1816 je dnes osadou rekreační. Památkově chráněná je myslivna č. p. 26.

V Dobré se narodila pozdější spisovatelka Margaretha Fischerová. Z výnosu prodeje její knihy *Wege zur Mitte* (předmluva ji napsala Matka Tereza) a peněžních sbírek byla v Indii postavena a roku 2002 i vysvěcena ves Anbu Nagar-Guthausen (Dobrá). Dále se tady narodila šumavská básnička Rosa Tahedlová.

Dobrá, hospoda U Němečka

Dobrá, č.p. 10

Mlýny pod Dobrou

Vltavský luh

Vltavský luh je přírodní památka rozprostírající se podél toku Teplé Vltavy, Studené Vltavy a Vltavy od Soumarského Mostu (730 m) až po začátek vzdutí vodní nádrže Lipno (765 m) v délce necelých 15 km. Předmětem ochrany je typická říční níva se svými agradačními valy, meandrující tok, slepá ramena starých řečišť v různých stadiích zániku, lužní rašeliniště i extenzivně sklizené louky se vzácnými rostlinami i živočichy. Výměra přírodní památky je přes 1 714 ha.

Součástí památky je i známý Mrtvý luh, údolní rašeliniště o rozloze 394 hektarů, kdysi státní přírodní rezervace (od roku 1948), které se nachází nad soutokem Teplé a Studené Vltavy ohraničené právě jejich koryty. Třetí stranu trojúhelníkovité rezervace pak tvoří železniční trať Černý Kříž – Volary. Název rašeliniště pochází od velkého množství mrtvých, tzv. kostlivčích stromů, které tady zůstaly trčet po velkém podzemním požáru dokonale vybělené sluncem.

Zrašelinění zde dosahuje mocnosti až sedmi metrů. Z dřevin zde převládá borovice blatka, břiza karpatská a břiza pýřitá. Mezi zdejší zajímavé rostliny určitě patří rosnatka okrouhlolistá, blatnice bahenní, kosatec sibiřský nebo vachta trojlístá. Lze zde spatřit vzácný hmyz, například vážky nebo motýly. Perleťovce severního a perleťovce mokřadního najdeme kromě Šumavy až v severovýchodních tundrách. Hojná je i zmije obecná. Mrtvý luh není veřejnosti přístupný.

Révo u Studené Vltavy

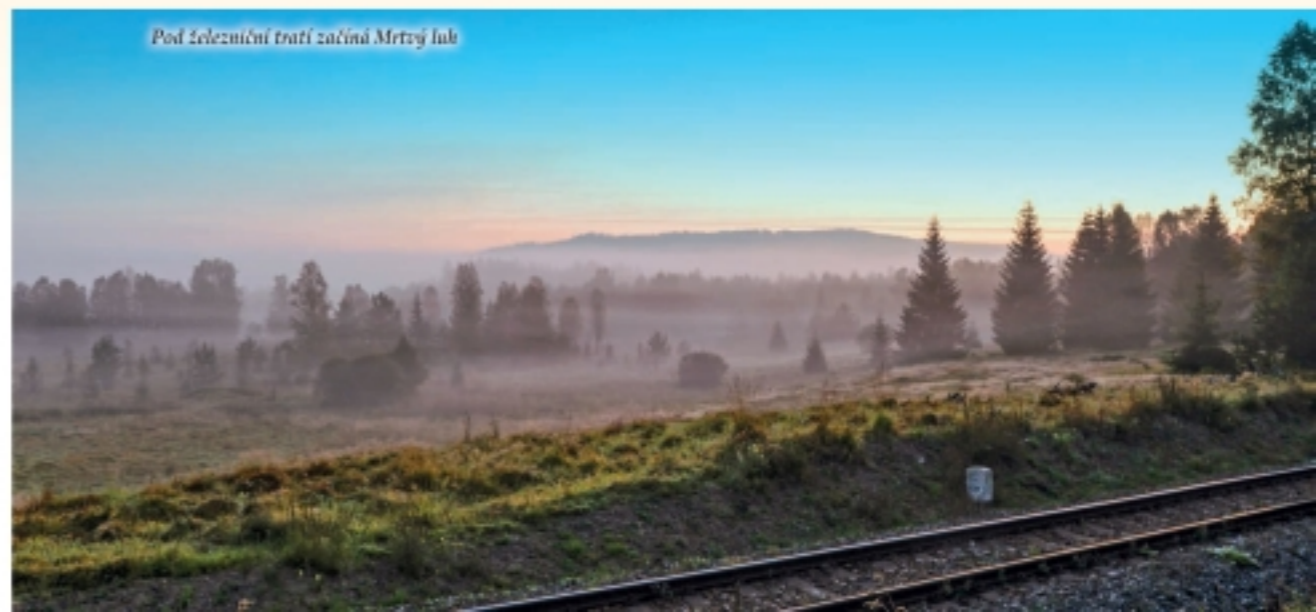

Vltavský luh

Březinné stromy Vltavského luhu je břiza

Pod železniční tratí začíná Mrtvý luh

Volary

Poprvé se Volary zmiňují v roce 1359, kdy je mezi prachatickými měšťany uváděn Ondřej z Volar. Založení města souviselo s celkovou kolonizací Šumavy ve 13. a 14. století. Obyvatelé vzniklých sídel byli převážně Němci z Bavorska. Do husitských válek patřily Volary vyšehradské kapitule, od roku 1503 se majiteli města stali Rožmberkové, od roku 1600 vlastnil Volary císař Rudolf II. V roce 1719 se vlastníkem města stali Schwarzenberkové. Hlavním zdrojem příjmů města až do začátku 18. století byl obchodní ruch na Zlaté stezce. Na soumarech byla dovážena z Pasova do Prachatic sůl a jiné zboží. Volary byly největší sídliště na české části prachatické větve Zlaté stezky a v období provozu Zlaté stezky prožívaly velký rozvoj. Sloužily putujícím k odpočinku i přenocování. Trase stezky se přizpůsobil i uliční tvar náměstí. V době největšího rozvoje města v 16. století tady své služby nabízelo 13 hostinských nebo čtyři kováři. V osadě se natrvalo usadilo i mnoho soumarských rodin. Na přelomu 16. a 17. století se Volarští řídili listinami Petra Voka, podle kterých směli odebrat vozy s nákladem i koně kupcům, kteří se odchýlili z předepsaného směru stezky a vyhnuli se Volarům. Obyvatelé Volar se lišili od těch okolních především zvyky, odíváním a typem domů. Volarští si stavěli roubené usedlosti, pro něž bylo charakteristické soustředění celého hospodářství, obytných místností, chlévů, stodoly i dvorků do jediného celku pod společnou střechou. Volary byly po staletí typické svými roubenými nebo pokoroubenými domy. Domy byly poschoďové, s přízemím postaveným z kamene. Měly také podkrovní světnici, v průčelí nejméně tři okenní osy, pavlač, často s vyřezávaným zábradlím, sloužící ke skládání sena a roubené patro v předsaženém vyřezávaném štítě, kryté nízkou a velmi širokou sedlovou střechou. S velkým množstvím dřevěných stavebních prvků souvisel i velký počet požárů. Při nejnámějším v roce 1863 shořelo 59 domů, škola i kostel. Proto se do současnosti těchto unikátních staveb dochovalo jen několik. V jednom z těchto historických domů je umístěno i Volarské muzeum. Rovněž se dochovalo pouze pár dřívě pro volarskou krajinu typických seníků. Zdejší obyvatelstvo tvrdilo, že sem přišlo ze Švýcar, ale nejspíše to byla taková směsice obyvatel z jižního Bavorska, která se zde usadila při putování Zlatou stezkou. Volarským se pro jejich lpění na starých zvycích a obyčejích přezdívalo „šumavští Čiňané“. Možná také proto, že spisovnou němčinou se nebylo možno

domluvit. Karel Čapek o zdejších nářečí prohlásil, že se „někdy podobá němčině“. Zvláštností bylo také polední zvonění. Bylo o jedenácté kvůli dojení. Volarští byli kostrnatí a snědí s fousem, s mosazným cvočkem v uchu, který měl chránit před očními neduhy. Rádi pili silné bavorské pivo, milovali veselost, muziku, o pouti stříleli do hliněných holubů a vítězové byli dekorováni papírovými pozlacenými hvězdami. Oblíbě se u ženichů těšily volaté nevěsty (dře Kropfete), jež, jak napsal Karel Čapek do Obrázků z domova, „se nikdy nevyvdaly z Volar, aby neroznesly volarské jmění z hnoje a dříví do světa“. Nezamykali dveře, věřili v poctivost, ale na druhou stranu se třeba s náruživostí oddávali pytláctví.

Starý volarský dům

Městské muzeum

Volarský hřbitov

Jeden z posledních volarských seníků

Křížová cesta

Na svahu vrchu Kamenáč (899 m) byla v roce 2008 zrestaurována křížová cesta. Má 14 zastavení. Začíná zastavením pod velkou kaplí z roku 1759. Pokračuje dvanácti trojdielnými kapličkami vytesanými z černého křišťálovského dioritu (černá žula) a v novogotickém slohu. Z města byly ke křížové cestě vysázeny dvě aleje. Za jedenáctým zastavením se vystupuje širokým kamenným schodištěm podél soklů s novými sochami Panny Marie a sv. Jana Evangelisty (torza původních soch jsou k vidění v městském muzeu) a pokračuje k dvanáctému zastavení, kamennému kříži s ukřižovaným Ježíšem. Posledním zastavením je Boží hrob vytesaný do skalky. Kapličky doplnila v roce 2014 malbami na plech Vladimíra Frídařová Kunešová.

Pozdně barokní kaple Břičovaného Spasitele z roku 1759

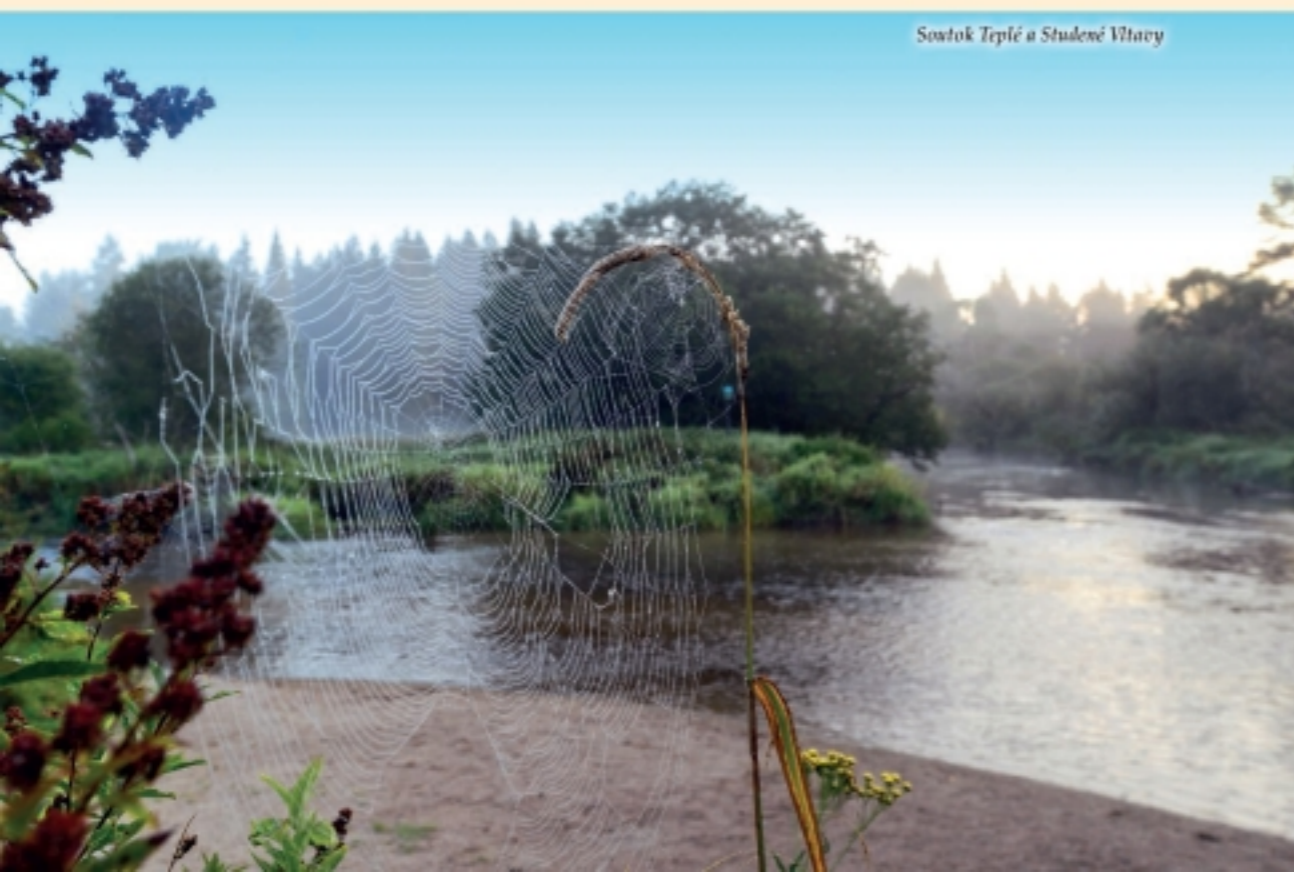

Sochy P. Marie a sv. Jana Evangelisty

Boží hrob

Soutok Teplé a Studené Vltavy

Studená Vltava

PŘÍTOK ŘEKY VLTAVY

Celková délka toku od pramene (1 040 m) Goldengrubenbachu sedm kilometrů západně od Haidmühle až po soutok s Teplou Vltavou (718 m) je 24 kilometrů.

Plocha povodí je 122 km².

Průměrný průtok u soutoku s Teplou Vltavou je 2 m³/s.

NÁZVY V HISTORII

Altwasser, Kalte Moldau, Studená Vltava

Černý Kříž

Tento název nese osada s několika roztroušenými staveními u železniční stanice ve směru Volary – České Budějovice. Před výstavbou železniční tratě (v roce 1910) zde v nivě Studené Vltavy stával jen kamenný kříž, podle něhož získalo místo i jméno. Kříž byl postaven na památku schwarzenberského hajného, který zde zahynul při pronásledování pytláka. Kříž údajně ochraňoval i starý brod přes Studenou Vltavu. V druhé polovině 20. století kříž zmizel a byl obnoven až v devadesátých letech díky Stifterovu pošumavskému železničnímu spolku. Stál ovšem jen do roku 2006, kdy ho velká jarní voda povalila.

Už v létě 2006 byl na původním místě vztyčen nový kříž, zhotovený podle dobové fotografie. Ručně tesaný dubový kříž zhotovili tesaři Tomáš Indra a Libor Kuzdás z Bobavilic. V roce 2009 byl kříž osazen i replikou ukřižovaného Krista, kterou zhotovil akademický malíř Jiří Kubelka technikou smaltu na plechu. Obnovený kříž byl pak vysvěcen 14. 8. 2009.

Železniční most přes Studenou Vltavu

Dobové foto nádraží v Černém Kříži

Studená Vltava

Zajímavosti:

- Kaple P. Marie u železné opony v Haidmühle byla pojmenována podle uzavřené hranice do tehdejšího Československa. I důvod jejího postavení je zajímavý. Když na konci války nevybuchl dělostřelecký granát, který dopadl za dům v Oberludwigsreute, ve kterém se ukryvali farář Moritz Meisl spolu s dalšími občany Haidmühle, zavázali se títo, že na památku této události postaví kapli. Slovo dodrželi a v roce 1958 byla farářem Johannesem Bischofem nová kaple vysvěcena. Granát můžete spatřit vlevo na podlaže od oltáře.

- Asi nejznámější budovou Stožce je hotel „U Pstruha“ vedle záchytného parkoviště pod železniční stanicí. Zajímavostí je, že se hotel v roce 1850 stal místem údajně největší pytlácké bitvy v Evropě. Bavorští pytláci v počtu

desítek ozbrojených mužů zaútočili na obec, aby si vyřídili účty. Dlouho obléhali místní lesníky zabarikádované v hotelu Pstruh. Na obou stranách zůstalo několik mrtvých a spousta zraněných. Ještě při přestavbě hotelu v třicátých letech minulého století se našlo spoustu kulí zavrtaných v dřevěných trámech roubení budovy.

Hotel U Pstruha

Převážně zvonokotna a kaple nad Haidmühle

Nový most přes Studenou Vltavu

Pod Černým Křížem začíná Mrtový luh

Něco o názvu

Na velkém počtu názvů mají zásluhu dobové mapy, ve kterých jsou uvedena místní pojmenování z dob, kdy na Šumavě sídlili obyvatelé s převážující německou národností. Název Otava se objevuje v písemnostech již v roce 1045 a má údajně souvislost s dávným před-slovanským keltským osídlením Pootaví. Jiří Frölich ve své knize *Stará Otava* mezi Pískem a Zvíkovem zase uvádí, že nejpravděpodobnější je název Atava, který dali řece Kelové a značí „bohatou řeku“ v souvislosti s dřívějším výskytem zlatonosného písku.

Cesta řeky

Otava vzniká na Čeňkové pile soutokem řek Vydry a Křemelny. Horní úsek řeky do Rejštejna má stále charakter horské řeky, i když značně mírnější, než jsou Vydra s Křemelnou, jimž vděčí za svoje zrození. S přibývajícím kilometry se řeka rozšiřuje, ubývá peřejí i strmých svahů a za Sušicí plyne širokým údolím přes Horažďovice, Strakonice k Písku, pod kterým se vlévá jako levostranný přítok do Vltavy, přesněji do orlické vltavské nádrže. Po celou délku svého toku si zachovává severozápadní směr, s výjimkou závěru, kdy se od Písku stáčí na sever. I přesto, že protéká řadou vesnic a větších měst, je řekou stále čistou, a tak patří mezi vodáky k nevyhledávanějším řekám.

Otava v Sušici

Otava u Látkavín

Na soutoku Losenice a Otavy

Soutok Otavy a Otavařtů

Sklepy vatětické papírny

Torzo papírny poblíž osady

né. Schenk se po zatčení ke svým činům přiznal a po soudním procesu ve Vídni byl popraven. Schenkovy osudy byly sešitově zpracovány a staly se v tehdejší době knižním bestsellerem. Byly pečlivě ukrývány

Sloní mlýn v současné době

Na Raševském potoce

před mládeží, pravděpodobně nejen pro svoje hrůzostrašné podání provedených zločinů. Po sešitech se údajně sháněl i Josef Váchal (1851–1906) dřevorytec, malíř, řezbář, spisovatel a tiskař. Schenk byl mordýřem mezinárodního formátu a ve Vídni je expozice o jeho zločinné činnosti. V knižně vydaných policejních výsledcích Hugo Schenka je ve vztahu k zločinné činnosti a k místu páchaných zločinů řada nejasností. Papírna byla v provozu ještě v roce 1880, kdy ji koupil Václav Jung a přebudoval na obilní mlýn, který se těšil dobré

pověsti, neboť „vždy dobře naložený mlynář si svých zákazníků uměl vážit“. Pár stovek metrů pod Jungovým mlýnem stávala další papírna postavená přibližně ve stejné době, kdy se stavěla ta vatětická papírna. I tato papírna, jejíž soustrojí pohánělo vodní kolo na svrchní vodu o průměru čtyř metrů, byla později přebudována na mlýn, kde pracovala i okružní pila-cirkulárka. Na kamenném překladu nad dveřmi býval dlouho obrázek slona, protože mlýnu se říkávalo podle potoka Sloní mlýn (Elefantenmühle). Od roku 1826 byla papírna,

Ne Kůnskému potoce

Budování a provoz kanálu

Mimořádné technické dílo, v některých propagačních turistických tiskovinách označované jako osmý div světa, vyřešilo dlouho nemožný úkol – dopravu žádaného šumavského dřeva z nedostupných hor na vnitrozemský trh, hlavně do bohaté a rychle rostoucí Vídně. Kanál umožnil spojení Vltavy a Dunaje a otevřel majitelům šumavských lesů cestu k velkým ziskům. O stavbě průplavu, který by ulehčil dopravu zboží, hlavně soli, se uvažovalo už v dobách Karla IV., ale tehdejší technické možnosti to neumožňovaly. V roce 1775 dostal geniální technik Josef Rosenauer úkol zmapovat možnosti dopravy dříví po Mlýnském potoce u Svatého Tomáše. Při práci v terénu ale dostal nápad, který svojí směrností mnohé zaskočil. Usoudil, že by bylo možné v sedle u Růžového vrchu překonat do té doby neprostupnou bariéru mezi povodím Vltavy a Dunaje, a tím otevřít cestu pro dopravu žádaného dřeva z dosud špatně přístupných svahů hraničních hor – Plechého a Třístoličnicku. Silnice neexistovaly, a tak jedinou možností, jak dostat cenné dřevo k zákazníkům, byla vodní cesta. V roce 1776 začal Rosenauer vyměřovat trasu budoucího kanálu. Jeho nejnižší bod ležel u ústí potoka Světlá do řeky Grosse Mühl. Trasa pak stoupala do sedla u Růžového vrchu a pak mířila směrem ke svahům Plechého a Smrčiny k Jelením Vrchům. Nejvyšší bod byl u potoka Světlá voda nedaleko bavorských hranic. Velký talent mladého Josefa Rosenauera, nemanželského synka dcery tesaře Voešily Praxlové z Chvalšín, odhalil majitel panství kníže Josef Adolf Schwarzenberg a poslal ho na studia do Vídně, kde mladý Rosenauer studoval mechaniku a zeměměřičství s vynikajícími výsledky. Schwarzenberg mu platil učení a pobyt a určitě na této investici neprodělal, naopak. Po ukončení studií byl Rosenauer jmenován v roce 1771 knížecím lesním inženýrem a svůj talent a pracovitost ve schwarzenberských službách záhy potvrdil. Zaměřoval pozemky panství, měloval a odvodňoval rozsáhlé pozemky, stavěl nové cesty. Vedl inženýrskou kancelář, která zaměstnávala osm inženýrů a dva adjunkty. Do historie se ale zapsal hlavně projektováním a výstavbou umělých vodních cest – Schwarzenberského a Vchynicko-tetovského kanálu. Náklady na stavbu Schwarzenberského kanálu vyčíslil Rosenauer ve svém projektu na 155 800 zlatých. Jeho roční provoz pak měl přinést do pokladny majitelů panství 50 000 zlatých. Na to Schwarzenbergové slyšeli, ale cesta k ziskům ještě byla dlouhá. Projekt nejprve zvedl vlnu nevole, neboť lidé na rakouské straně hranice se báli, že kanál svede vody Vltavy do údolí řeky Mühl a vše zaplaví.

První projekt byl zamítnut a Josef Rosenauer předložil v roce 1778 další. Byl o své pravdě tak přesvědčený, že chtěl jeden rok stavět kanál za peníze své a svých příbuzných, aby nezatížil panskou pokladnu. Náklady si pak hodlal odečíst z výnosů kanálu v prvních pěti letech provozu. Schwarzenberg na jeho nápad nepřistoupil. Komplikací stavby byl také fakt, že koncesi k plavení dřeva po řece Mühl vlastnilo pasovské biskupství. Bylo nutné počkat do roku 1788, kdy licence vypršela. O rok později padlo rozhodnutí o výstavbě kanálu, v té době zvaného Krumlovsko-vídeňský. Když slezl sníh, začaly stavební práce. Jako první den stavby se uvádí 4. květen 1789. První pokusný úsek dlouhý necelé dva kilometry mezi potoky Ježová a Světlá přesvědčil úředníky z císařské dvorní kanceláře o reálné možnosti stavby šumavské vodní cesty. Pasovské biskupství přišlo o své privilegium a na třicet let jej dostal kníže Schwarzenberg. Musel ale kanál dokončit do dvou let, aby se dalo šumavské dříví plavit do řeky Mühl a dále do Vídně. Jak uvádí Hyněk Hladík ve své knize Průvodce historií Schwarzenberského plavebního kanálu, práce pokračovaly velmi rychle. Práci našla až tisícovka lidí a v listopadu 1789 byla hotová trasa kanálu o celkové délce 29,3 kilometru a prostavělo se 26 000 zlatých. Ještě v témže roce byly provedeny první pokusné plavby. V červnu 1790 bylo uděleno privilegium k plavbě dříví, v dubnu 1791 byla do kanálu u Jezerního potoka (na 37,5 km) hozena první polena, která po osmi dnech dorazila do Vídně. Vyzkoušela se tak vodní cesta zahrnující tři rozdílné úseky – umělý kanál, upravený potok a říční proud. Při první plavbě bylo do kanálu vhozeno 11 672 sáhů dřeva, pro vlastní potřebu

Plavení dřeva na historické pohlednici

Konec Schwarzenberského kanálu, potok Světlá ústí do řeky Grosse Mühl

Náměstí v Chvalšíně. V popředí Muzeum Schwarzenberského plavebního kanálu

Plavení dřeva na historickém snímku